

MTIHANI WA KUFUNGUA MUHULA WA 2 - 2024

KISWAHILI

KARATASI YA TATU

KIDATO CHA TATU

1. LAZIMA – Tamthilia

“Ninavaa vizuri na kujivisha tabasamu ila ndani viraka na huzuni tele”

a) Eleza muktadha wa dondoo hii (ala 4)

- **msemaji ni Bunju. Anamwambia Neema wako nyumabi kwao. Anamwambia hivi kumwelezea kwamba ana madeni mengi lakini anaicha na tabasamu. Baada ya neema kumwomba pesa.**

b) Tambua kipengele cha mtindo katika dondoo hili (ala 2)

- **Jazanda- viraka**

c) Tambua sifa za msemewa inayojitokeza katika dondoo hili (al 2)

- **Mwenye heshima- anamhesimu bwana yake**

- **Mwenye busara**

d) Eleza mambo yanayomjaza msemwa viraka na huzuni. (ala 12)

- **Majukumu yake kama bwana na baba**

- **Madeni aliyo nayo**

- **Ugonjwa na matibabu ya sara**

- **Hali ya maisha kuwa juu na pesa hazitoshi**

- **Jinsi mkewe anavyotumia pesa zake**

2. Eleza maana ya vipera vifuatavyo katika fasihi simulizi (ala 6)

i) Hurafa

- **Ni ngano zenye wahusika wanyama ambao hupewa tabia za kibinadamu**

-

ii) Hekaya

- **Ni ngano ambazo humsawiri mhusika akituma ulaghai kupata matilaba yake kutoka kwa wengine**

iii) Misimu

b) Eleza sifa zozote tano za hadithi (al 10)

- **Hutumia lugha ya kimaielezo au ya nathari**

- **Husimulia matukio ya kweli au ya kubuni**

- **Huwa na pahali maalaum pa kutambia**

- **Lazima iwe na mgogoro au tukio la kueleza**

- **Huwasilishwa kwa hadhira**

[Download this and other FREE revision materials from https://teacher.co.ke/notes](https://teacher.co.ke/notes)

c) Toa mifano ya nyakati ambapo mawaidha huweza kutolewa/kupewa mtu. (ala 4)

- **wakati wa harusi**

- **Kwenye mazishi**
- **Wakati wa somo kanisani**
- **Wakato motto amekosa hivyo mzazi kumshauri**
- **Wakati wa jando**

Maswali

a) Andika anwani mwafaka kwa shairi hili. (ala 1)

-usawa

Usawa wa insia

Wanadamu wawe sawa

b) Taja arudhi alizozingatia mshairi. (ala 4)

Tarbia- mishororo mine

Migao miwili kwa kila mshororo (manthawi)

Vina vya kati na vya nje

Vina vya kati vinabadilika lakini mtiririko

Lina kibwagizo wanawake wawe sawe wanaume duniani

Kuna mizani 8,8 kwa kila mshororo

c) Kwa nini mshairi anadai haki kulingana na shairi? (ala 4)

- **Wanawake wanateswa**
- **Wanafinyizwa kati nzito nyumbani**
- **Kununuliwa kwa mahari**
- **Wanadharauliwa**
- **Wanawekewa vikwazo vingi**
- **Wote wameumbwa na mungu- ni wanadamu**
- **Wote wana masomo sawa**

d) Andika ubeti was aba kwa lugha natharia/ (al 4)

Usawa tunatoka si ni kimaumbile na kimavazi si wa kumea ndevu na malaika. Bali kuheshimu kiutu na kitabia. Wanawake na wanaume wawe duniani

e) Onyesha jinsi mashairi alivyotumia uhuru wa kishairi. (ala 3)

- **Inkisari- alo, sidangaanywe**
- **Mazida- kukakia, sawia**
- **Kuboronga/kubananga sarufi- wanawake kuonea**

f) Eleza maana ya msamiati ufuatao kama ulivyotumika katika shairi. (ala 3)

(i) **Jabari- ujeuri**

(ii) **Kuwatesa- kuwadharau**

(iii) **Kuwapinga pasi kosa- kutokubali mawazo hata wasemapo ukweli**

(iv) Vigingi- vikwazo, vizuizi

3. Soma shairi lifuatalo kasha ujibu msali

Maswali

a) Shairi hili lina funzo gani la kimaadili?

Tuwe wavumilivu/tuwe na subira

b) Taja mambo manne ambayo ni ushauri katika shairi hili

- **Utendapo uovu usijitie moyo uchovu kwa kuwa mvumilivu**
- **Ukionewa, jambo hilo lisikulemee moyoni**
- **Ukitendewa mabaya umtegemee Mungu**
- **Ukifikiwa na mazito yafany mapesi uyasahaulie mbali**
- **Haya ya kuwa mtulivu**

c) (i) Shairi hili ni la aina gani?

Tarbia /unne

Mathanawi

Mtirriko

(ii) Toa sababu

- **Vina mishororo minne katika kila ubeti**
- **Vina viapnde viwili**
- **Vina vya kati vinafanana na vina vya mwisho vinafanana**

d) Andika ubeti wa saba kwa lugha ya nathari

Inasemakana kwamba mvumilivu ingawa kuwa kidog/dhaifu, wishowe hupata mafanikio yasiyo upungufu

Ni vizuri kuwa mvumilivu kwani hata miongo hanza kwa miaka au makubwa huanza kwa madgo

Kitu kikipita ni heri ukisahau kwani huwa hakiziathari au hakidhuru.

e) Andika maneno manne yanayoonyesha inkisari kisha uyaandike kwa kawaida

- **Siutie- usiuutie**
- **Yakeshia- y akaisha**
- **Jepe- jepesi**
- **Yalo – yaliyo**
- **Liso lisilo na**
- **Vyambiwa – vinaambiwa**
- **Sijitie- usisjitie**
- **Usingie- usiingie**

f) Eleza maana ya maneno haya kama yalivyotumiwa katika shairi

(i) Chevu

Nyong'onoyo/uchovu

(ii) Hizaya

- (iii) **Maovu**
Jepe
Jepesi/sio ngumu

